

“Maken en onderzoeken, onderzoeken en maken”

2^e tweedaagse werkplaats muzisch onderzoek HvU 15 en 16 februari 2018.

Instappen.

Ik stap in met hoe creëer ik een nieuwsgierigheid die groter is dan enkel mijn eigen drive voor dit onderzoek. Ik draai voornamelijk op eigen interesse en merk wel een bredere interesse, maar deze is nog gefragmenteerd en vrijblijvend. Voor onderzoeken heb ik groter meerstemmig perspectief nodig die mij helpt en uitnodigt tot navolgbaarheid te komen. Mijn vraag is; **‘hoe creëer ik intersubjectieve nieuwsgierigheid’?**

De kunst van het vragen stellen.

Met Daan, Bart en Bas doen we de werkvorm ‘vragen stellen’. Uit deze werkvorm neem ik mee dat ik wil kijken naar overeenkomsten en verschillen tussen regulier en muzisch onderzoek maar niet wil zoeken naar een meerwaarde van het muzische omdat ik niet in dat paradigma wil blijven. Het is er al, dat vind ik een mooi uitgangspunt. Ook wil ik graag zoeken naar waar heeft muzisch onderzoek aandacht nodig, wat zijn moeizame gebieden en wat helpt daarmee goed om te gaan?

In de groep met Ank neem ik mee wat ik kan geven met muzisch onderzoek; **‘ik geef mijn subjectieve ingezogen raken en deel de weg daaruit’.**

In de groep met Annemiek komt **‘onder de indruk zijn en geen woorden hebben’** ter sprake. Hoe delen we waar we geen woorden voor hebben? En wat is het moment en de manier om na het muzisch delen van de ervaring hiervoor woorden te gebruiken. Tijd laten voor woordvinden, tijd laten de ervaring zijn plek te laten vinden, tijd laten te laten zijn.

Theatrale reflectie op een geschreven verhaal.

Met Sietske en Jacqueline vanuit een gedicht tot iets ‘performatiefs’ komen

Hoe mag ik meedoen? Hoe relevant is wat ik ervaar en verbeeld?

Welke stem heeft wat ik ervaar in een gezamenlijke werkelijkheid?

Wat ik ervaar en deel kan aandacht richten. Soms ontstaat gekte en verwarring of herkenning en ontspanning.

Soms ontstaat verlatenheid of leegte en soms ontstaat waardering en blijheid met dit moment.

Op welke wijze blijf ik aanwezig bij wat zó graag uit zichzelf wil lopen.

Ik krijg bemoediging terug;

Ervaren, niet weten en ontmoeten, weten

Verlangen naar alles wat beweegt

Laten zijn ook al wil dit de benen nemen

Blijf en vertrouw je stem

Verzamelen van data.

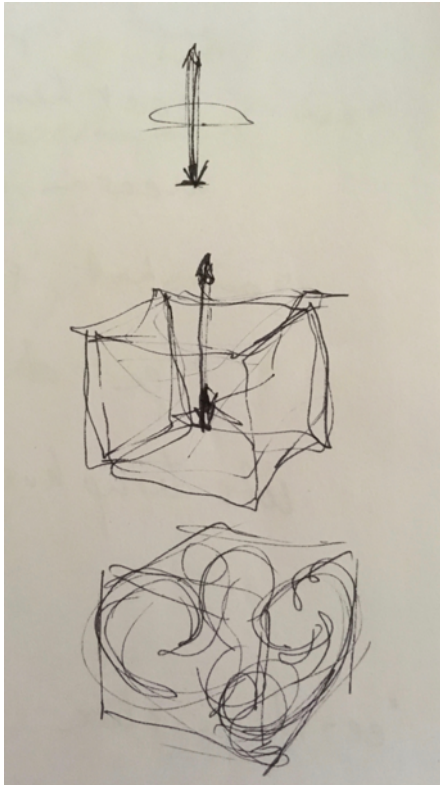
Wat zijn manieren om data in muzisch onderzoek te verzamelen?

Luisterend en kijkend naar een opvoering van Bart en Peter ben ik eerst een bewegingsloze toeschouwer.

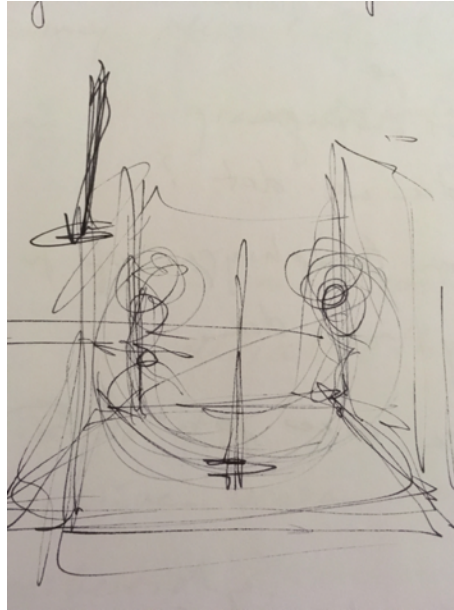
De muziek en dans zie en hoor ik, maar kunnen ook langs mij heen. Wanneer ga ik ‘aan’?

Heb ik een vraag gesteld? Op het moment dat ik ga tekenen wat ik ervaar ga ik ‘meedoen’.

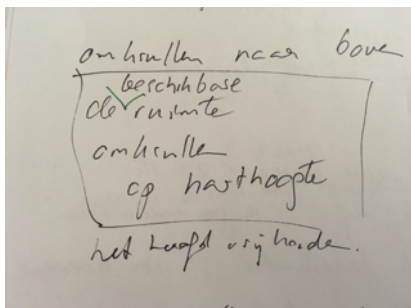
Ik plaats de tekeningen en toelichtende tekst.

Peter lijkt genageld aan de plek en heeft enkel verticale bewegingsvrijheid. Hij lijkt zich hiertegen te verzetten. Gaandeweg zoekt hij breder bewegingsruimte. In een tweede schets registreer ik de verticaal genagelde positie naar bewegende verkenningen.

Mijn tekenen volgt de beweging. Ik constateer pas gaandeweg de soort beweging die in vormen ontstaan. Ik zie de bewegingen en plaats woorden;

*Omkrullen naar boven,
De beschikbare ruimte omkrullen op harthoogte,
het hoofd vrijhouden*

Reflectie

Ik ben waarnemer en zie dans en hoor muziek. Pas op het moment dat ik ga tekenen wat ik hoor en zie ben ik waarnemer waarvan de waarneming niet wordt vastgelegd. Pas op het moment van tekenen ga ik meedoen. Ik registreer de waargenomen beweging. Door het zien van de beweging op papier herken ik pas wat mij fascineert. Dit kan ook woorden krijgen.

In het met de groep terugkijken komt het thema de waardering voor de makers naar voren. Een werk kan 'doodslaan' door enkel te registreren en niet te reageren. Er is dan geen weerklank. De inspanning en inzet van de makers en het werk hebben nodig erkend en gezien te worden voor verdere uitwisseling.

Tonen van een meegebracht werk.

Met Carolien, Melanie en Falk kijken we naar een meegebracht werk.

Carolien start met een groot werk op papier. Een neergestort vliegtuig en een verschijnend hert. Een verschuiving tussen wat was en uiteenvalt en datgene dat nog bezig is te worden. Wat bezig is te worden kijkt naar wat ooit was en lijkt zich te verbazen. "Welke betekenis heeft wat was voor datgene dat verschijnt?" We kijken en reageren beurtelings kijkend, ontdekkend. Carolien noteert wat zij hoort.

Falk deelt een PowerPoint voor een les als vorm van eigen werk en onderzoek. We kijken mee in het maken, presenteren en ontvangen.

Melanie spreid haar handen en handschrifttekeningen over de vloer en nodigt ons hieruit te pakken en te reageren. Een fascinerend gesprek tussen handen, handschrift en maker ontvouwt zich in de beelden.

Ik deel het beeld van de halve koffiekkan en hoe het beeld aan de buitenkant zich afsluit en het eenmaal geziene beeld van de binnenkant zich niet meer laat sluiten.

De parallel van een tbs-kliniek met zijn binnen en buiten en het benauwde en groezelige van een thermoskan. Het geruststellende beeld van buiten en het verontrustende beeld van binnen. De meemakende patiënten en de ontdekkende gesprekken over binnen en buiten waarin wij ons bevinden en waarvoor wij zo woorden vinden.

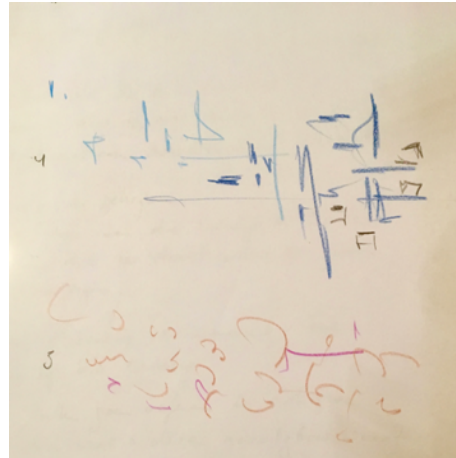
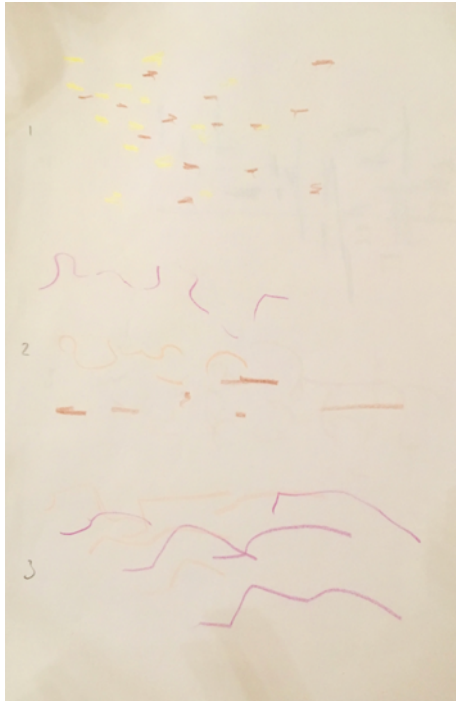

Wat ik geleerd heb?

'Dat ik bij het tonen van mijn werk ook de vorm van het tonen zelf kan betrekken'.

'5 short pieces'; 5 onderzoekers zingen 5 variaties.

Ik teken mee. Als het geluid verstomd is, staan er bij mij nog vormen op papier.

Reflectie

Door tekenen vielen mij bewegingen op. Opvallendheden; de staccato in het eerste stuk, het hoog en laag in het tweede stuk. Hoe geluiden op elkaar opvolgden in een volgend stuk et cetera. Had ik deze dingen waargenomen als ik niet getekend had? Niet zo specifiek denk ik.

5 short pieces, nu zelf.

Dan zingen we zelf. Ik zie er wat tegenop want dit medium ken ik niet. Het is al einde middag. In beurtelings beginnen komt het geluid verbazingwekkend gemakkelijk. Waar ik minder mee rekende is dat ik het geluid moet sturen en ik merk dat dit lastiger is. Ik laat mij meenemen en uitdagen in de groep en begin het leuk te vinden, eigenlijk zou ik nog wel even door kunnen. Het leidt tot plezier.

Fenomenologisch schrijven

Schrijven van de vraag;

'Is taal een noodzakelijk ingrediënt om een creatief proces te voltooien?'

Schrijf een anekdote;

'Ik ga zingen. Zie er een beetje tegenop. Laat mij meenemen. Het geluid verschijnt makkelijker dan ik dacht. Het is plezierig. Het besturen van de stem zit iets verder dan ik dacht. Hierover raken we in gesprek. Tot dat moment is er geen woord gezegd. Waar is het muzische ervaring en waar is het gedeelde ervaring?'

Inzicht;

'Ervaring en taal hebben specifieke en nauwkeurige volgorde'.

In twee stappen naar een opvoering

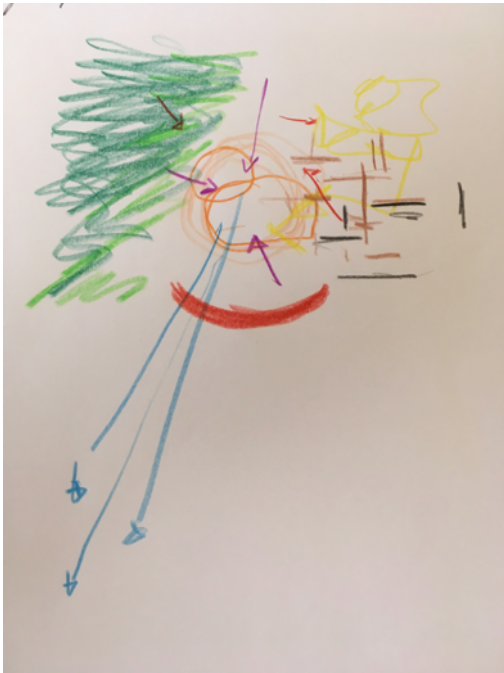
Met Maarten haal ik het gesprek tussen interne kunstenaar, interne onderzoeker en interne begeleidingskundige terug. In grotere groep met Sietske, Bas, Niek en Annemiek komen we op 4 aktes die we uitspelen. In spel met verschillende uitnodigingen ontstaan verschillende soorten intersubjectiviteit.

Getekende registraties van 3 opvoeringen

Wat transporteert een getekende registratie van een voorstelling?

Wat draagt deze data over? Wat is hiervan navolgbaar voor degenen die erbij waren en voor degenen die er niet bij waren? Eerst het beeld, en dan met toegevoegde tekst? Ik sta mij de vrijheid toe de opvoeringen een titel te geven.

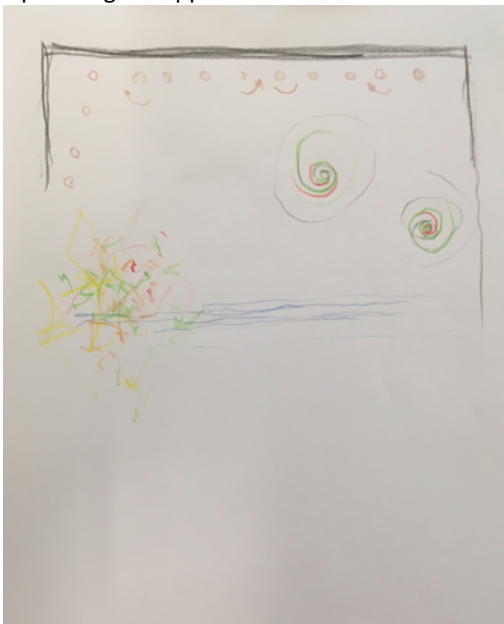
Opvoering 'het onderzoek'

tekst;

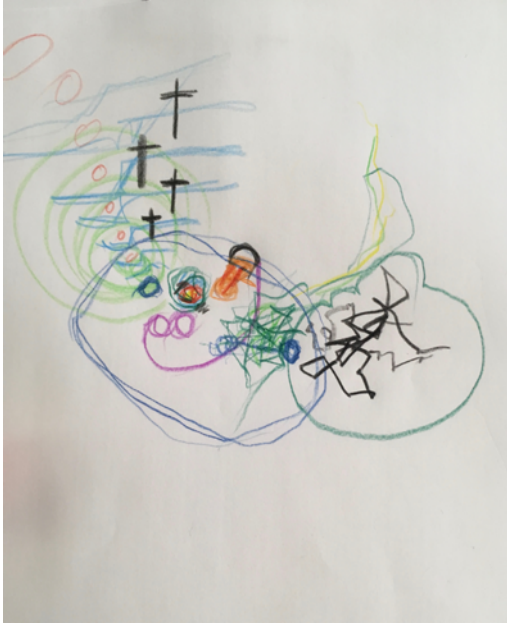
Ank vertelt over haar onderzoek en stelt vragen over hoe zij dit het beste kan doen (groen). Falk luistert en lijkt het materiaal te willen structureren. Hij kadert en geeft terug wat hij begrijpt (bruine verticale en horizontale streepjes). Verderop in het gesprek worden post-its geplakt. Daan pakt zo nu en dan een post-it en zoekt in literatuur (blauw). Martijn benadrukt richtingen (violet). Er ontstaat een gedeelde geestdrift in het gesprek (geel) en iets dat een gedeelde grond zou kunnen zijn (rood). Ook Emma benadrukt (zwart). Ondanks het verdwijnen van de wand zijn er gedeelde aandachtsgebieden (oranje)

Opvoering 'de appelboom'

Als toeschouwer dicht tegen de muur (zwart). Achter ons wordt een verhaal verteld. Het is een lenteverhaal. Zonlicht, wind, appelboom, dansen of huppelen (geel, groen met rood). En telkenmale herhaalt. Het gehoorde verhaal mengt zich met beelden van buiten gezien door het venster. Dan wordt ik omgedraaid en zie behalve Jacqueline de vertelster, Maarten en Martine als gedrapeerd in de vaste stoelen beide een appel schillend met grote concentratie (groen en rode spiralen).

Opvoering 'het genootschap'

tekst;

Bart begint te vertellen dat dit genootschap bij elkaar is om het begrip tegenkracht kritisch te bespreken (groen/rechts). Hij benadert Martine en kijkt haar aan. Martine legt de handen tegen de zijne en stelt voor haar tegenkracht te laten voelen (oranje/rood). Beiden maken een zwier (paars). Christiaan vertelt op zijn plek over de kwetsbaarheid als tegenkracht een verhaal dat intensief opbouwt (groen/blauw met oranje geel in het midden). Tot slot spreekt peter over de foute wijze van kijken. Het gaat over leven en dood, het gaat niet om tegenkracht maar over het musische laten leven. Het betoog verandert van 2-polig naar groen. Een antwoord van Bart is het benoemen van moeite (zwart) en dit includeren.

Reflectie

Bij alle drie de opvoeringen is een beeld ontstaan. De tijdsduur van de opvoering is teruggebracht tot een tekening met vormen en kleuren. Na elke opvoering ontstond gesprek. De opvoering ging soms gemakkelijk en natuurlijk over in een gesprek, en soms was het een draai waarin het zoeken was. Na de opvoering van 'de appelboom' vroeg Peter een voor zijn gevoel verboden vraag. Was het geoorloofd de overstap te maken van de ervaring van de opvoering naar het gesprek over het maken? Was het geoorloofd 'uit de ervaring te stappen' en het gesprek over het maakproces te voeren? Een gemaakte tekening doorbreekt geen stilte maar spreekt ook niet mee. Na de 3^e opvoering gaf ik de tekening met de vraag of er prijs op wordt gesteld. Ik weet niet wat de betekenis van dit beeld zou kunnen zijn voor de makers.

Opvoering 'Orpheus' van Bart en Anouk

Reflectie;

Ik zit klaar met papier, kleurpotloden. Luister naar het spel. De vertellingen en muziek vragen anders luisteren. Een luisteren dat onvoorwaardelijk volgt en niet wil pakken. Ik schrijf nog iets op over sisyfus en de Styx, namen die resoneren maar geen kleur komt op papier. Dit is geen begrijpen. Dit luisteren vraagt onvoorwaardelijk volgen en meebewegen en daarin loslaten en flarden herkenningen laten opkomen. Associaties laten meedansen. Dank voor deze ervaring die in stilte nadwaalt en nog zoekende is.

Nagesprek en samengesteld gedicht

*Een wederzien van oude vrienden
Hun vertrouwen in het ongeborene sterkend,
Vooruit zonder omkijken*